

מסורת הש"ס
א. כריתות ז,ב.
ב. עין כריתות יז,ב.
ג. תוספתא כריתות פ"ג ג.

גרוסות

חתיכת חלב וחתיכת חולין
במשניות: חתיכה של חולין וחתיכה של חלב ובש"מ: חתיכת של חולין וחתיכת של חלב.

אכל אחת מהן יש בכתי"י ובדפו"י: אכל את אחת מהן וכן להלן בכל המשנה.

ואינו יודע איזה מהן אכל
במשניות: ואין יודע איזה מהן אכל ויש בכתי"י: ואין יודע את איזו מהן אכל וכן להלן בכל המשנה.

זה מביא אשם תלוי דברי רבי עקיבא
יש בכתי"י: זה מביא אשם תלוי וכן היתה בדפוסיים החדשים, כפי הראיה מדיון הגמרא.

חתיכת חלב וחתיכת קודש
במשניות: חתיכה של חלב וחתיכה של קודש ובדפו"י: חתיכה של קודש וחתיכה של חלב.

אין שנים מביאין חטאת ואשם אחד יש בכתי"י: אין שניהם מביאים חטאת ואשם אחד ובמשניות: אין שנים מביאים חטאת ואשם.

רבי עקיבא אומר אף אשם תלוי
במשניות: רבי עקיבא אומר מביא אשם תלוי ויש בכתי"י ובדפו"י: רבי עקיבא אומר אשם תלוי ובכתי"י: רבי עקיבא אומר אף מביא אשם תלוי.

רבי עקיבא אומר זה זה מביאין אשם תלוי
במשניות: רבי עקיבא אומר זה מביאין אשם תלוי ויש בכתי"י: זה מביאין אשם תלוי וזה מביאין אשם תלוי.

רבי שמעון אומר זה מביא חטאת זה מביא חטאת ושניהן מביאין אשם אחד
במשניות: רבי שמעון אומר זה חטאת זה חטאת ושניהם מביאים אשם אחד.

אכל את השנייה מביא שלש חטאות ראה בש"מ.

אין שנים מביאין אשם אחד, שאין עושים תנאי בקרבנות הבאים על חטא. היו לפניו חתיכת חלב וחתיכת חולין, אכל אחת מהן ואינו יודע איזה מהן אכל — מביא אשם תלוי, שמא אכל את החלב. אכל גם את השנייה, שאז ודאי לו שחלב אכל — מביא חטאת. אכל אחת את הראשונה ובא אחר ואכל את השנייה — זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי, אלו דברי ר' עקיבא. ר' שמעון אומר: שניהם מביאין חטאת אחת, ומתנים שאם זה אכל את החלב — החטאת שלו, ואם האחר — הריהו של האחר. ר' יוסי אומר: אין שנים מביאין חטאת אחת, לפי שאין מביאים קרבן כזה על תנאי.

היו לפניו חתיכת חלב וחתיכת חולין של קודש, אכל אחת מהן ואינו יודע איזה מהן אכל — מביא אשם תלוי, שמא אכל את החלב. אכל את השנייה — מביא חטאת על החלב, ואשם ודאי (אשם מעילות) על שאכל מן הקודש. אכל אחת את הראשונה ובא אחר ואכל את השנייה — זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי. ר' שמעון אומר: שניהן מביאין יחד חטאת ואשם, ומתנים. ר' יוסי אומר: אין שנים מביאין חטאת ואשם אחד, שאין עושים תנאי בקרבן הבא על חטא.

היו לפניו חתיכת חלב וחתיכת חלב קודש, אכל אחת מהן ואין יודע איזו מהן אכל — מביא חטאת, שהרי בוודאי אכל חלב, ר' עקיבא אומר: אף אשם תלוי מביא, שמא אכל מן הקודש, ולשיטתו מביא על ספק מעילות אשם תלוי. אכל גם את השנייה — מביא שני חטאות, משום שאכל שתי חתיכות חלב, ואשם ודאי, משום שאכל קודש. אכל אחת את הראשונה ובא אחר ואכל את השנייה — זה מביא חטאת וזה מביא חטאת. ר' עקיבא אומר: זה זה מביאין גם אשם תלוי, שהרי אינם יודעים מי מהם אכל מן הקודש. ר' שמעון אומר: זה מביא חטאת וזה מביא חטאת, ששניהם אכלו בוודאות חלב, ושניהן מביאין אשם אחד בשותפות על המעילה, ומתנים. ר' יוסי אומר: אין שניהן מביאין אשם אחד.

היו שם חתיכת חלב וחתיכת חלב שהוא נותר, מקרבן שעבר זמן אכילתו (שחייבים על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת), אכל אחת מהן ואין יודע איזה מהן אכל — מביא חטאת, אכל אחת את הראשונה ובא אחר ואכל את השנייה — זה מביא חטאת וזה מביא חטאת ואשם תלוי. ר' שמעון אומר: זה מביא חטאת וזה מביא חטאת, ושניהן מביאין חטאת אחת. ר' יוסי אומר: זה מביא חטאת וזה מביא חטאת, ושניהן מביאין חטאת אחת.

אין שנים מביאין אשם אחד — דלית ליה תנאי בקרבנות, אלא אם כדברי חכמים כל אחד מביא חטאת תלוי. זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי — ללא צני חתיכה משתי חתיכות. חטאת אחת — זמנאי, כדפרישית. אכל אשם תלוי ואחד משום חתיכה חלב. חתיכת חלב וחתיכת — שומן דקדש, אכל כו'. מביא אשם תלוי — משום ספק חלב. זה מביא כו' — משום חלב וזה לא פליגי רבי עקיבא לחיוביה שני אשמות תלויין כהן, לפי שאין כאן אלא עבירה אחת, ספק חלב ספק קדש. חטאת ואשם — בשותפות, ויתנו: אם אי אכלתי חלב ואחיה הקדש — יהא חלקי בשש ממול לך, וחלקך בחטאת ממול לי. מביא חטאת — דממה נפשך חלב חלב. רבי עקיבא אומר — אשם תלוי (על) עס החטאות, משום מעילות. חתיכת חלב וחתיכת חלב נותר כו' — מביא שש, אחת משום חלב ואחת משום נותר. כל חטאת שהיא באה על חטא — לאפוקי חטאת העוף של יולדת, ששמים מביאות אותה, ובתנאי כדלמרינן נפרק קמא (כריתות ז,ב): אמר רבי יוסי אימתי שהלכו זה לזוה וזה למערב כו'.

אין שנים מביאין חטאת אחת. **חתיכת חלב וחתיכת קודש**, אכל אחת מהן ואינו יודע איזה מהן אכל — מביא אשם תלוי; אכל את השנייה — מביא חטאת ואשם ודאי. אכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השנייה — זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי. רבי שמעון אומר: שניהן מביאין חטאת אחת.

חתיכת חלב וחתיכת חלב קודש, אכל אחת מהן ואינו יודע איזה מהן אכל — מביא אשם תלוי; אכל את השנייה — מביא חטאת ואשם ודאי. אכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השנייה — זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי. רבי שמעון אומר: שניהן מביאין חטאת ואשם. רבי יוסי אומר: אין שנים מביאין חטאת אחת.

חתיכת חלב וחתיכת חלב קודש, אכל אחת מהן ואין יודע איזו מהן אכל — מביא חטאת; רבי עקיבא אומר: אף אשם תלוי. אכל את השנייה — מביא חטאת ואשם ודאי. אכל אחת את הראשונה ובא אחר ואכל את השנייה — זה מביא חטאת וזה מביא חטאת ואשם תלוי; רבי עקיבא אומר: זה זה מביאין חטאת ואשם תלוי; רבי שמעון אומר: זה מביא חטאת וזה מביא חטאת ואשם תלוי; רבי יוסי אומר: אין שניהן מביאין חטאת אחת.

חתיכת חלב וחתיכת חלב נותר, אכל אחת מהן ואינו יודע איזה מהן אכל — מביא חטאת ואשם תלוי; אכל את השנייה — מביא חטאת. אכל אחת את הראשונה ובא אחר ואכל את השנייה — זה מביא חטאת ואשם תלוי וזה מביא חטאת ואשם תלוי. רבי שמעון אומר: זה זה מביאין חטאת ואשם תלוי. רבי עקיבא אומר: זה מביא חטאת וזה מביא חטאת, ושניהן מביאין חטאת אחת. רבי יוסי אומר: אין שניהן מביאין חטאת אחת.

ה גמרא אמר ליה רבא לרב נחמן: לרבי יוסי, חטאת היא דלא מיינתו שניהן, הא אשם תלוי מיינתו שניהם? אמר ליה רבא לרב נחמן: לר' יוסי חטאת היא דלא מיינתו שניהם. רבי עקיבא אומר: זה מביא חטאת וזה מביא חטאת, ושניהן מביאין חטאת אחת. ר' יוסי אומר: זה מביא חטאת וזה מביא חטאת, ושניהן מביאין חטאת אחת. ר' יוסי אומר: זה מביא חטאת וזה מביא חטאת, ושניהן מביאין חטאת אחת.

חטאת שהיא באה על חטא — אין שנים מביאין אותה. **חתיכת חלב וחתיכת חלב קודש**, אכל אחת מהן ואינו יודע איזה מהן אכל — מביא חטאת ואשם תלוי. ר' שמעון אומר: זה מביא חטאת ואשם תלוי, ושניהן מביאין חטאת אחת ומתנים ביניהם. ר' יוסי אומר: כל חטאת שהיא באה על חטא — אין שנים מביאין אותה.

ה גמרא שנינו כי במקרה של חתיכת חלב וחתיכת חולין, ואכל אחת את הראשונה ובא אחר ואכל את השנייה, לדעת ר' שמעון מביאים שניהם חטאת אחת על תנאי, ואילו ר' יוסי אומר: אין שנים מביאים חטאת אחת. אמר ליה ר' יוסי רבא לרב נחמן: לר' יוסי חטאת היא דלא מיינתו שניהם? אמר ליה רבא לרב נחמן: לר' יוסי חטאת היא דלא מיינתו שניהם. רבי עקיבא אומר: זה מביא חטאת וזה מביא חטאת, ושניהן מביאין חטאת אחת ומתנים ביניהם. ר' יוסי אומר: זה מביא חטאת וזה מביא חטאת, ושניהן מביאין חטאת אחת. ר' יוסי אומר: זה מביא חטאת וזה מביא חטאת, ושניהן מביאין חטאת אחת.

משתי חתיכות — מביא אשם תלוי, אבל השני שעמדה לפניו חתיכה אחת שיש בה ספק — אינו מביא אשם תלוי, והתניא, ר' יוסי אומר: חטאת שהיא באה על חטא — אין שנים מביאין אותה.

ה גמרא שנינו כי במקרה של חתיכת חלב וחתיכת חולין, ואכל אחת את הראשונה ובא אחר ואכל את השנייה, לדעת ר' שמעון מביאים שניהם חטאת אחת על תנאי, ואילו ר' יוסי אומר: אין שנים מביאים חטאת אחת. אמר ליה ר' יוסי רבא לרב נחמן: לר' יוסי חטאת היא דלא מיינתו שניהם? אמר ליה רבא לרב נחמן: לר' יוסי חטאת היא דלא מיינתו שניהם. רבי עקיבא אומר: זה מביא חטאת וזה מביא חטאת, ושניהן מביאין חטאת אחת ומתנים ביניהם. ר' יוסי אומר: זה מביא חטאת וזה מביא חטאת, ושניהן מביאין חטאת אחת. ר' יוסי אומר: זה מביא חטאת וזה מביא חטאת, ושניהן מביאין חטאת אחת.

חתיכת חלב וחתיכת חלב קודש — מביא חטאת ואשם תלוי. ר' שמעון אומר: זה מביא חטאת ואשם תלוי, ושניהן מביאין חטאת אחת ומתנים ביניהם. ר' יוסי אומר: זה מביא חטאת וזה מביא חטאת, ושניהן מביאין חטאת אחת. ר' יוסי אומר: זה מביא חטאת וזה מביא חטאת, ושניהן מביאין חטאת אחת. ר' יוסי אומר: זה מביא חטאת וזה מביא חטאת, ושניהן מביאין חטאת אחת.

חתיכת חלב וחתיכת חלב נותר, אכל אחת מהן ואינו יודע איזה מהן אכל — מביא חטאת ואשם תלוי. ר' שמעון אומר: זה מביא חטאת ואשם תלוי, ושניהן מביאין חטאת אחת ומתנים ביניהם. ר' יוסי אומר: זה מביא חטאת וזה מביא חטאת, ושניהן מביאין חטאת אחת. ר' יוסי אומר: זה מביא חטאת וזה מביא חטאת, ושניהן מביאין חטאת אחת. ר' יוסי אומר: זה מביא חטאת וזה מביא חטאת, ושניהן מביאין חטאת אחת.

חתיכת חלב וחתיכת חלב קודש — מביא חטאת ואשם תלוי. ר' שמעון אומר: זה מביא חטאת ואשם תלוי, ושניהן מביאין חטאת אחת ומתנים ביניהם. ר' יוסי אומר: זה מביא חטאת וזה מביא חטאת, ושניהן מביאין חטאת אחת. ר' יוסי אומר: זה מביא חטאת וזה מביא חטאת, ושניהן מביאין חטאת אחת. ר' יוסי אומר: זה מביא חטאת וזה מביא חטאת, ושניהן מביאין חטאת אחת.

חתיכת חלב וחתיכת חלב נותר, אכל אחת מהן ואינו יודע איזה מהן אכל — מביא חטאת ואשם תלוי. ר' שמעון אומר: זה מביא חטאת ואשם תלוי, ושניהן מביאין חטאת אחת ומתנים ביניהם. ר' יוסי אומר: זה מביא חטאת וזה מביא חטאת, ושניהן מביאין חטאת אחת. ר' יוסי אומר: זה מביא חטאת וזה מביא חטאת, ושניהן מביאין חטאת אחת. ר' יוסי אומר: זה מביא חטאת וזה מביא חטאת, ושניהן מביאין חטאת אחת.

עיונים

זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי — מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי. ר' עקיבא אומר: זה מביא חטאת וזה מביא חטאת, ושניהן מביאין חטאת אחת. ר' יוסי אומר: זה מביא חטאת וזה מביא חטאת, ושניהן מביאין חטאת אחת. ר' יוסי אומר: זה מביא חטאת וזה מביא חטאת, ושניהן מביאין חטאת אחת. ר' יוסי אומר: זה מביא חטאת וזה מביא חטאת, ושניהן מביאין חטאת אחת.

אדם אשם תלוי. היינו תנא קמא בגרסת המשנה שלפנינו נאמר לעיל במפורש כי אלו הם דברי ר' עקיבא. ומכאן מוכח לכאורה, שלפני רב נחמן ורבא נאמרו הדברים בסתם, ולא בשם ר' עקיבא.

אורה ההלכה
אין שנים מביאין אשם אחד היתה לפניו חתיכה של חולין וחתיכה של הקדש, אכל אחת מהן ואין יודע אי זה היא, ובא אחר ואכל את השנייה — שניהם פטורים מאשם מעילות. כרבי יוסי. (רמב"ם ספר קרבנות הלכות שגגות פ"ט ה"ב).

חתיכת חלב וחתיכת חולין חתיכה של שומן וחתיכה של חלב, אכל אחת מהן ואין יודע אי זו היא הביא אשם תלוי, וחזר ואכל את השנייה — מביא חטאת. וכן אכל אחר את השנייה — מביא חטאת ואשם תלוי. ר' עקיבא (לגרסתו), שגם ר' יוסי מודה לו, כמבואר בגמרא. (רמב"ם שם פ"ח ה"ט).

חתיכת חלב וחתיכת חלב קודש חתיכה של חלב וחתיכה של הקדש, אכל אחת מהן — מביא אשם תלוי משום חלב, אכל את השנייה — מביא חטאת על החלב, ואשם ודאי של מעילה על ההקדש. בא אחר ואכל את השנייה — אף השני מביא אשם תלוי. כחכמים. (רמב"ם שם פ"ט ה"א).

חתיכת חלב וחתיכת חלב קודש חתיכה של חלב וחתיכה של חלב הקדש, אכל אחת מהן — מביא חטאת, אכל את השנייה אחר שנודע לו על הראשונה — מביא שתי חטאות ואשם דאי על מעילותו. בא אחר ואכל את השנייה — זה מביא חטאת וזה מביא חטאת בלבד. כחכמים. (רמב"ם שם).

חתיכת חלב וחתיכת חלב נותר חתיכה של חלב וחתיכה של חלב נותר, אכל אחת מהן ואין יודע אי זה היא — מביא חטאת על החלב, ואשם תלוי משום נותר. אכל את השנייה בהעלם שני — מביא שלוש חטאות (ואם היה בה שווה פרוטה מביא אשם ודאי משום מעילה. עפי' הגמרא). אכל אחת את חתיכתו, ובא אחר ואכל את השנייה — זה מביא חטאת ואשם תלוי וזה מביא חטאת ואשם תלוי. כחכמים. (רמב"ם שם פ"ח ה"י).

וניתי אשם ודאי — מעילה זהו אשם ומטאת. והא מעיקרא בדאית בה שוה פרוטה עסקינן דקתני — רישא: תמיכה של קדש ומתכה של חלב כו' לכל את השניה — מציא מטאת ואשם. יש שאוכל אכילה אחת — צפרק "אמרו לו" (כריתות יג, ב) דקתני נותר וקתני אשם מעילות, אלמא איכא נותר שוה פרוטה! בגסה — אכילה גסה, שאכל הרבה. ואף על גב דאיסור הגהה הוא. כשאר כל הקדשים האסורים בהגהה שמועלין בהן, דהאי נמי חזי לגזיה שאם עלו לא ירדו. בימות החמה — מסכתא צמר נותר, דהא שני ימים או יום ולילה נשמה, ולא שויה אכילה (דקה) פרוטה. איסור חל על איסור — דמיינינן מטאת אנותה, דחיל איסור נותר איסור חלב. פטור — איסור הכיפורים, דלא אמי איסור יום הכיפורים וחיל איסור נבלה. ואפילו נתגבלה היום, הוה איסורא צין השמטות דאחמול משום אבר מן החי, ולא אמי איסור יום הכיפורים וחיל. כוליה בחלבה — דליכא איסור חל על איסור, דאחלז חייב משום חלב, ואנותה משום כוליה. דאיסור עולין — דלגזיה סלקא. ואכל מבשר זבח השלמים אשר לה' לרבות אימורין — שאם אכלן נטומאת הגוף חייב כרת. והא אימורין כגון כליות, קאי עלייהו צאיסור עולין.

תוספות

ומי אית ליה לרבי שמעון וכו' — ואם תאמר: מאי פריך? דוקא גבי יום הכיפורים לא חל על איסור נבלה. אבל איסור נותר חל שפיר על איסור חלב, שהרי איסור נבלה ואיסור טרפה חל על איסור חלב, כדאיתא פרק "השוחט" (חולין לו, א) — כל שכן איסור נותר, דחמיר טפי מנבלה, ונמצא דחל על איסור חלב! ויש לומר: דסבירא ליה, כיון דחזינן גבי יום הכיפורים דאיסור חמור לא חל על איסור קל — הוא הדין גבי נותר דאינו חמור, לא יחול על איסור חלב אף על גב דהותר מכללו. ואם תאמר: מאי פריך? דלמא שאני גבי יום הכיפורים, משום הכי לא חל על איסור נבלה — משום דאינו רק איסור כולל, אבל הכא גבי נותר הוי איסור מוסיף,

ונימא: אף על גב דלית ליה לרבי שמעון איסור כולל, איסור מוסיף מיהא אית ליה! והכי אשכחן לרבי יוסי נמי, דלית ליה איסור כולל, ואיסור מוסיף אית ליה. כדאמרין לעיל (כריתות יז, ב), וכן פרק "עשרה יוחסין" (קדושין עז, ב) דקאמר: כהן גדול הבא על אחותו אלמנה — אין איסור אלמנה חל על איסור אחותו, וקאמר רב ששת: הא מני — רבי שמעון היא דאמר אין איסור חל על איסור, דתניא: האוכל נבלה ביום הכיפורים פטור. ומאי מיייתי? דלמא שאני גבי יום הכיפורים דאיסור כולל הוא, אבל באיסור מוסיף מודה רבי שמעון, כמו רבי יוסי, דלית ליה איסור כולל כההיא דחמותו ונעשית אשת איש כו', ואומר: מודה רבי יוסי באיסור מוסיף! ויש לומר דתלמודא ידע דרבי שמעון לית ליה אף איסור מוסיף, דתניא פרק "ארבעה אחין" (יבמות לב, א): הבא על אשת אחיו שהיא אחות אשתו — אינו חייב אלא אחת, בין נשא מת ואחר כך נשא חי, בין נשא חי ואחר כך נשא מת. ואם תאמר: אם כן, הכא יבמה דקדושין (עז, ב) אמאי לא הביא אותה תלמודא? ויש לומר: דהכא (מביא דהתם והכא) איסור חמור על איסור קל הוא. ואי משום דהכא איסור מוסיף גבי נותר ורבי יום הכיפורים איסור כולל, הכי מיייתי: כיון דאשכחנא לרבי שמעון דלית ליה איסור כולל, בין באיסור קל ובין באיסור חמור, אם כן בעלמא נמי אשכחנא דלית ליה איסור מוסיף — [אם כן] אפילו באיסור חמור על איסור קל נמי לית ליה, ואם כן אמאי חיל איסור נותר על איסור חלב רק שהותר מכללו? וכן נמי פרק "עשרה יוחסין" (שם) איצטרך ליה לאוכוחי דאין איסור חמור חל על איסור קל.

זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי! אמר ליה [לר]: הא קא משמע לן [זה משמע לנן]. דמאן תנא קמא [שמי הוא התנא הראשון] — ר' יוסי. וְ שנינו במשנה: חתיכת חלב וחתיכת קדש כו', חתיכת חלב וחתיכת חלב קודש כו'. ועוד שנינו: חתיכת חלב וחתיכת חלב נותר, אכל אחת מהן וחזר ואכל את השניה — מביא שלוש חטאות, שתיים משום חלב ואחת משום נותר. אמר ליה [לר]: רבא לרב נחמן: וליתי נמי [ויביא גם כן] אשם ודאי של מעילה, שהרי נותר של קדש הוא, ואכל מן הקודש בשגגה! אמר ליה [לר]: מדובר כאן דלית ביה [שאר] ב[ו] שוה פרוטה, ואין מועלים בפחות משווה פרוטה. הקשה לו רבא: והא מעיקרא [מתחילה] בדינים הקודמים במשנה זו, במקרה דאית ביה [יש בו] שוה פרוטה עסקינן [אנו עוסקים]. דקתני [שהוא שונה] שאם אכל חתיכה של חלב וחתיכה של קודש מביא אשם ודאי על אכילת הקודש! אמר ליה [לר]: ההיא [אותה] חתיכה של קודש שלא נותר היא, והיא שויה [שווה] פרוטה, אבל חתיכת נותר אין בה שווה פרוטה, שכבר עבר עליה זמן, ואנשים נמנעים מלאוכלה. הקשה לו רבא, והא [והרר] במשנה ששנינו לעיל: יש אוכל אכילה אחת, דקתני ביה [שהוא שונה] ב[ו] גם נותר, וקתני [והוא שונה]: מביא ארבע חטאות ואשם אחד (משום מעילה) בנותר, משמע שיש בנותר כדי שווה פרוטה! אמר ליה [לר]: רב נחמן: ההיא בגסה, שאכל אכילה מרובה, שיש בה שווה פרוטה, וההיא במשנה שלנו מדובר בדקה, שאכל חתיכה קטנה, שאין בה שווה פרוטה, ולא קשיא [ולא קשה] הדבר. ועוד יש לומר: ההיא שחייב על נותר, עוסקת בנותר בימות הגשמים, שאינו מתקלקל מהר, ויש בו שווה פרוטה, הכא [כאן] מדובר בימות החמה, שהנותר מתקלקל, ואינו שווה פרוטה.

וְ חתיכת חלב וחתיכת קדש, חתיכת חלב וחתיכת חלב קודש כו', חתיכת חלב וחתיכת חלב נותר כו'. אמר ליה רבא לרב נחמן: וליתי נמי אשם ודאי, דנותר דקדש הוא! אמר ליה: דלית ביה שווה פרוטה. — והא מעיקרא דאית ביה שווה פרוטה עסקינן, דקתני ודאי! אמר ליה: ההיא חתיכה דלא נותר היא שויה פרוטה. — והא איכילא אחת, דקתני ביה נותר, וקתני: מביא ארבע חטאות ואשם אחד! אמר ליה: ההיא בגסה, וההיא בדקה, ולא קשיא, ההיא בימות הגשמים, הכא בימות החמה.

ז' "אכל אחד את הראשונה" כו'. אמר ליה רבא לרב נחמן: ומי אמר רבי שמעון איסור חל איסור? והא תניא, רבי שמעון אומר: האוכל נבלה ביום הכיפורים — פטור! אמר רב ששת בריה דרב אידי: ר' יגון דאכל פוליא בחלבה. — וכוליא בחלבה נמי, הא קאי עלה באיסור עולין, היכי אתי איסור נותר חיל עלה? וכי תימא: סבירא ליה לרבי שמעון דנותר איסור חמור הוא, וחיל על איסור קל דעולין — והא נבלה דאיסור קל הוא, ויום הכיפורים דאיסור חמור הוא, ולא קאתי איסור יום כיפורים דחמור וחיל על נבלה דקל הוא! אלא, בקדשים גלי רחמנא דאתי איסור חל על איסור.

זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי! אמר ליה [לר]: הא קא משמע לן [זה משמע לנן]. דמאן תנא קמא [שמי הוא התנא הראשון] — ר' יוסי. וְ שנינו במשנה: חתיכת חלב וחתיכת קדש כו', חתיכת חלב וחתיכת חלב קודש כו'. ועוד שנינו: חתיכת חלב וחתיכת חלב נותר, אכל אחת מהן וחזר ואכל את השניה — מביא שלוש חטאות, שתיים משום חלב ואחת משום נותר. אמר ליה [לר]: רבא לרב נחמן: וליתי נמי [ויביא גם כן] אשם ודאי של מעילה, שהרי נותר של קדש הוא, ואכל מן הקודש בשגגה! אמר ליה [לר]: מדובר כאן דלית ביה [שאר] ב[ו] שוה פרוטה, ואין מועלים בפחות משווה פרוטה. הקשה לו רבא: והא מעיקרא [מתחילה] בדינים הקודמים במשנה זו, במקרה דאית ביה [יש בו] שוה פרוטה עסקינן [אנו עוסקים]. דקתני [שהוא שונה] שאם אכל חתיכה של חלב וחתיכה של קודש מביא אשם ודאי על אכילת הקודש! אמר ליה [לר]: ההיא [אותה] חתיכה של קודש שלא נותר היא, והיא שויה [שווה] פרוטה, אבל חתיכת נותר אין בה שווה פרוטה, שכבר עבר עליה זמן, ואנשים נמנעים מלאוכלה. הקשה לו רבא, והא [והרר] במשנה ששנינו לעיל: יש אוכל אכילה אחת, דקתני ביה [שהוא שונה] ב[ו] גם נותר, וקתני [והוא שונה]: מביא ארבע חטאות ואשם אחד (משום מעילה) בנותר, משמע שיש בנותר כדי שווה פרוטה! אמר ליה [לר]: רב נחמן: ההיא בגסה, שאכל אכילה מרובה, שיש בה שווה פרוטה, וההיא במשנה שלנו מדובר בדקה, שאכל חתיכה קטנה, שאין בה שווה פרוטה, ולא קשיא [ולא קשה] הדבר. ועוד יש לומר: ההיא שחייב על נותר, עוסקת בנותר בימות הגשמים, שאינו מתקלקל מהר, ויש בו שווה פרוטה, הכא [כאן] מדובר בימות החמה, שהנותר מתקלקל, ואינו שווה פרוטה.

ז' שנינו במשנה בענין חתיכה של חלב וחתיכה של חלב נותר, שאם אכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השניה וכו' ר' שמעון אומר: זה מביא חטאת וזה מביא חטאת (על אכילת חלב) ושניהם מביאים חטאת אחת על הנותר. אמר ליה [לר]: רבא לרב נחמן: מכאן עולה שאיסור נותר חל על איסור החלב שכבר היה בחתיכה זו. ויש לשאול: ומי [והאם] אמר ר' שמעון איסור חל על איסור? והא תניא [והרי שנויה ברייתא], ר' שמעון אומר: האוכל נבלה ביום הכיפורים — פטור משום אכילה ביום הכיפורים, משום שאין איסור יום הכיפורים חל על איסור נבלה! אמר רב ששת בריה דרב אידי: מדובר כאן כגון שאכל כוליא בחלבה [כליה עם חתך שלה], שעל חלבה חייב משום חלב, ועל הכליה שלא נאסרה מתחילה — חייב משום נותר. ושואלים: וכוליא בחלבה נמי [גם כן], הא קאי עלה [הרי עומד עליה] באיסור עולין, שחייב להעלותה למזבח, ומשום כך אסורה באכילה, ואם כן היכי אתי [כיצד בא] איסור נותר חיל עלה [וחל עליה]? וכי תימא [ואם תאמר]: סבירא ליה [סבור הוא] לר' שמעון שאיסור נותר איסור חמור הוא, וחיל על איסור קל של עולין — אין אתה יכול לומר כן, והא [והרר] איסור נבלה שאיסור קל הוא לפי הערך, שאינו אלא בעונש מלקות, ויום הכיפורים שאיסור חמור הוא, שעונשו כרת, ומכל מקום, לדעת ר' שמעון לא קאתי [בא] איסור אכילה ביום כיפורים שחמור הוא, וחיל [וחל] על נבלה שאיסור קל הוא! אלא צריך לומר כך: דווקא בקדשים גלי רחמנא [גילתה התורה] דאתי [שבא] איסור חל על איסור, דלאיכא דאמרי תני התם, ואגב הכי

אחרים ובכללם נבילה, ואילו איסור נותר שחל על החלב הוא "איסור מוסיף", שנסף על החלב איסור הגאה. אלא שידוע לנו כי ר' שמעון אינו מחלק ביניהם, ולפיכך הקשתה הגמרא: כפי שאיסור יום הכיפורים שהוא איסור כולל אינו חל על נבילה למרות שמדובר באיסור חמור — כך יש לומר לגבי איסור נותר שהוא איסור מוסיף, שאינו חל על איסור חלב למרות שהוא חמור ממנו (שאיסור חלב קל הותר מכללו, בחיה טהורה). ויש שכתב כי גם איסור יום הכיפורים איסור מוסיף הוא, שאיסור נבילה (כשאר איסורים) אינו אלא כדרך אכילה (פסחים כד, ב), ואילו ביום הכיפורים נאסר ליהנות גם שלא כדרך אכילה (שאגת אריה סי' עח).

אורח ההלכה

האוכל נבלה ביום הכיפורים — אכל ביום הכיפורים דברים האסורים, כגון פיגול נותר וטבל ונבילות וטרפות וחלב או דם, הואיל ואכל אוכלים הראויים לאדם — הרי זה חייב כרת משום אוכל ביום הכיפורים. ואף על פי שאין איסור חל על איסור, בא יום הכיפורים וכלל בו כל האוכלים, ומתוך שנאסר אף בדברים המותרים — נוסף איסורו בדברים האסורים. שלא כשיטת ר' שמעון (ראה קדושין עז, ב). (רמב"ם ספר זמנים הלכות שבת העשור פ"ב ה"ב. ספר קרבנות הלכות שגגות פי"ד ה"ח—י"ט).

מסורת הש"ס
ד. (כעין זה) שבת קג, ב.
חולין צד, א. קד, ב.
ה. משנה כריתות יג, ב (ושם סומנו מקבילות).
ו. פסחים לו, א. ניר ד, א.
קדושין עז, ב. שבעות כד, א.
וראה חולין קא, א. ילקי"ש תורה תשי.
ז. ראה כריתות יד, א.

גרסות

ההיא חתיכה דלא נותר היא שויה פרוטה ברוב כתיב ובש"מ נוסף: [הא] דנותר לא שויה פרוטה. וההיא בדקה בכתיב: והא בדקה ויש בכתיב: התם בדקה ויש: והכא בדקה. ולא קשיא ההיא בימות הגשמים ברוב כתיב ובש"מ: ואיבעית אימא הא והא בדקה ולא קשיא ההיא בימות הגשמים. אמר רב ששת ברוב כתיב ובש"מ: אמר רב שישא. ויום הכיפורים דאיסור חמור בכתיב חסרות מילים אלו.

מסורת הש"ס
 א. פסחים כד, צו, א.
 זבחים ל, ב.
 ב. חולין קיז, א. תמורה
 לב, ב. ילק"ש תורה תסט. שם
 תרעח.
 ג. זבחים קיד, א. תמורה
 יא, ב, כה, א-ב.

גרסות

ואימא והני מילי בכת"מ ועוד ובש"מ: **והני מילי** וכן הגיהו בדפוסים החדשים. ובחלק מכת"מ: **הני מילי**.
אבל איסור קל חל על איסור והוא איסור חמור בכת"מ ובש"מ: **אבל איסור קל על איסור חמור**.
איסור מעילה קל הוא מיתה יש בכת"מ: והא מעילה איסור קל במיתה.
ואיסור קדשים בכת"מ ועוד: **ואיסורים** והאחרונים הגיהו: **ואיסור חלב** ראה בעיונים.
דקסברי ולדי קדשים בכת"מ ועוד ובש"מ: **וקסבר ולדי קדשים**.
יהו קדושים בכת"מ: **הן קדושים** ובחלק מכת"מ: **קדשי**.

דתניא [ששנויה ברייתא] בענין איסור אכילת קדשים בטומאה, נאמר: "והנפש אשר תאכל מבשר זבח השלמים אשר לה' וטומאתו עליו ונכרתה" (ויקרא ז, כ), ומה שנאמר "אשר לה'" בא לרבות את האימוריין, החלקים הקרבים על המזבח, שאם אכלם בטומאת הגוף חייב כרת. והרי **אימוריין קאי עלייהו** [עומד עליהם] **באיסור עולין**, וחלב שהוא חלק מן האימורים **קאי עלייהו** [עומד עליו] **באיסור כרת**, ובכל זאת **קאתי [בא] איסור אכילת קדשים בטומאה חייל עליה** [וחל עליה]. משמע שבקדשים יש דין מיוחד שאיסור חל על איסור. ומוכיחים: **תדע שכן הוא, דהא [שהרי] רבי סבירא ליה [סבור הוא] שאיסור חל על איסור, (ואימא) והני מילי [ודברים אלה אמורים] באיסור חמור שחל על איסור קל ממנו, אבל איסור קל שחל על איסור אחר והוא איסור חמור ממנו — לא. ואילו בקדשים שמענין ליה דאמר [שמענו אותו, את רבי, שאומר]: איסור קל על איסור חמור נמי חייל [גם כן חל]. דהא [שהרי] איסור מעילה קל הוא, שדינו לדעת רבי במיתה בידי שמים, ואיסור חלב קדשים איסור חמור ממנו, שיש בו עונש כרת, ובכל זאת אתי [בא] איסור מיתה חייל [וחל] על איסור כרת. דתניא [ששנויה ברייתא], רבי אומר על הכתוב: האומר "כל חלב לה'" (שם ג, טז) — הרי זה בא לרבות אימורי קדשים קלים למעילה. והרי מעילה לדעת רבי איסור מיתה הוא, וקא חייל [והוא חל] על איסור חלב של אימורי קדשים קלים, שאיסור כרת הוא, שמע מינה [למד מכאן]: בקדשים גלי קרא [גילה המקרא] שאיסור חל על איסור. וכאמור, מטעם זה מחייב ר' שמעון במשנתנו שתי חטאות על אכילת חלב נותר. ומקשים: והא תניא [והרי שנויה ברייתא], ר' שמעון אומר: אין איסור אכילת פיגול בעולין על המזבח וגם אין שגם בקדשים אין איסור חל על איסור! אלא יש לומר שתנאי [מחלוקת תנאים] היא **ואליבא [ועל פי שיטתו] של ר' שמעון, דאיכא דאמרי [שיש שאומרים] לשיטתו בקדשים איסור חל על איסור, והיא שיטת משנתנו, ואיכא דאמרי [ויש שאומרים]: בקדשים נמי [גם כן] אין איסור חל על איסור. ושואלים: ולמאן דאמר [ולדעת מי שאמר]: בקדשים נמי [גם כן] אין איסור חל על איסור, הכתוב "כל חלב לה'" המלמד שאיסור מעילה חל גם על החלב, מאי עביד ליה [מה עושה הוא בו?] ומשיבים: מוקים ליה [נעמיד אותו] בולדי קדשים, שדווקא בהם חל איסור מעילה, מפני דקסברי [שסבורים] בעלי שיטה זו שולדי קדשים בהוייתן יהו קדושים, כלומר, בשעת לידתם הם נעשים קדושים, ולא קודם לכן, וכך נמצא דתרוייהו בהדדי אתו [ששניהם בבת אחת באים], איסור המעילה ואיסור החלב (שגם הוא אינו קיים בחלב העובר).****

דתניא: "אשר לה'" — לרבות את האימוריין. ואימוריין קאי עלייהו באיסור עולין, וחלב קאי עלייהו באיסור כרת, וקאתי איסור טומאה חייל עליה. תדע שכן הוא, דהא רבי סבירא ליה איסור חל על איסור, (ואימא) והני מילי — איסור חמור על איסור קל, אבל איסור קל על איסור איסור והוא איסור חמור — לא; ובקדשים שמענין ליה דאמר: איסור קל על איסור חמור נמי חייל. דהא איסור מעילה קל הוא — מיתה, ואיסור קדשים איסור חמור — פרת, ואתי איסור "כל חלב לה'" — לרבות אימורי קדשים קלים למעילה, ומעילה — איסור מיתה, וקא חייל על איסור חלב דאיסור פרת הוא; ששמע מינה: בקדשים גלי קרא. — והא תנא, רבי שמעון אומר: אין פיגול בעולין ואין נותר בעולין! — אלא תנאי היא ואליבא דרבי שמעון, דאיכא דאמרי: בקדשים איסור חל על איסור, ואיכא דאמרי: בקדשים נמי אין איסור חל על איסור. ולמאן דאמר: בקדשים נמי אין איסור חל על איסור, "כל חלב לה'" מאי עביד ליה? — מוקים ליה בולדי קדשים, דקסברי: בולדי קדשים בהוייתן יהו קדושים, דתרוייהו בהדדי אתו.

הדרן עלך דם שחיטה

וחלב — דאימוריין, קאי עליה כרת. תדע שכן — דבקדשים איסור חל על איסור לדברי הלל. דהא רבי סבירא ליה — צעלמא איסור חל על איסור, והני מילי איסור חמור על הקל, אבל קל על החמור — לא. ובקדשים שמענין ליה דאפילו קל על החמור. והא דאיסור חמור על הקל לא איתפרש לי היכא. איסור מיתה — קל הוא, דאין חייבין על שגגתה מטאת. לרבות אימורי קדשים קלים למעילה — כדכתיב (ויקרא ג): "כל חלב לה'" (הוא), אלמא ד"מטאת בשגגה מקדשי ה'" (שם ה) קרינא צהו. אין פיגול חל על העולין — שהאכל אימורי פיגול, כגון כליות — אינו חייב כרת, אלמא אפילו איסור חמור לא חייל לאיסור קל. תנא דמתניתין אליבא דרבי שמעון סבר איסור חל על איסור בקדשים. והאי תנא דסבר אין פיגול בעולין, סבר בקדשים נמי אין איסור חל על איסור. ולהאי תנא — דאין פיגול בעולין, האי "כל חלב לה'" דמשמע דמעילה חיילא לאימורים — אלמא איסור קל חל לאיסור חמור בקדשים, מאי עביד ליה? דצעלמא מ"אשר לה'" לרבות אימוריין לאיסור טומאה לא פרכינן, דמאי לתרוי' דלאו רבי שמעון היא, אלא רבנן דפליגי עליה דרבי שמעון, דאית להו בחולין איסור חל על איסור על ידי כולל, כגון נבלה ציט הכפורים. וטומאת הגוף נמי איסור כולל הוא, מגו דמתסר בצער — מתסר נמי בצלב. אלא האי קרא דמעילה דאמר דאיסור חל על איסור חמור קשיא לן, דהא לא אשכחן ליה בחולין, אלמא דשני לן בין חולין לקדשים! מוקי ליה — צאימורי ולדות קדשים. דקסבר ולדות קדשים בהוייתן הן קדושים — ו"הויה" לישנא דקרא דאיתרבי מיניה ולדות קדשים, דגרסינן בצכורות צפרק שני (יד, ז): "רק קדשין" — אלו הממורות, "אשר יהיה לך" — אלו הולדות. וההיא דרשא דגבי טומאת הגוף דלעיל "אשר לה'" לרבות האימורים — לית ליה, ומוקי ליה לדראש אחריתא צמורת כהניס את הן ואת היואל. הדרן עלך דם שחיטה

הדרן עלך דם שחיטה

תוספות

אשר לה' לרבות האימוריין — והקשה רבינו אלחנן: הא איצטריך קרא ד"אשר לה'" למדרש: הניתר לטהורים חייבין עליו משום טומאה (מנחות כה, ב); ויש לומר: דשקולים ויבאו שניהם בחד קרא. **בוולדות** קדשים וקסבר בהוייתן הן קדושים — דאיסור חלב ואיסור מעילה בהדי הדדי קא אתו. ואף על גב דבקדשים קלים ליכא מעילה עד לאחר זריקה, כדתנן פרק קמא דמעילה (ו, ב), מכל מקום איסורא מיהא איכא. ואם תאמר: הא איסור חלב קדים ממעי אמו. דהכי אמר רבי יוחנן פרק "בהמה המקשה" (חולין עה, א): תלש חלב מבן תשעה חי — חלבו כחלב בהמה, וחדשים גרמי ולא אוריא! ויש לומר: דנהי דלא בעי אוריא דולד שיצא לחוץ, אלא מכל מקום בעינן אוריא דחלב, שיוצא החלב לחוץ, וממעי אמו לא חייל. הדרן עלך דם שחיטה

עיונים

והני מילי איסור חמור על איסור קל רש"י כתב שאינו יודע היכן נתפרש דבר זה, שאיסור חמור חל על איסור קל. ובתוס' הרא"ש (שי"מ) כתב שבפירושי אשכנזי מבואר המקור מברייתא במסכת קידושין (עז, ב) האומרת שכהן גדול שבא על אחותו אלמנה אינו חייב משום אלמנה (וכן מופיע ברמז בפירוש רבינו גרשום). והעמידה כדעת החולקים על ר' שמעון האומר שאין איסור חל על איסור, והיא היא דעת רבי. **איסור מעילה קל הוא מיתה ואיסור קדשים איסור חמור כרת** רבים הגיהו: "ואיסור חלב" במקום "ואיסור קדשים", כפי שמוכח מן ההמשך (חק נתן, ערוך נה, רש"י ועוד). ומכאן עולה בבירור כי עונש כרת חמור יותר ממיתה בידי שמים (ראה בעיונים בראש המסכת). ורש"י הסביר כאן כי החומרה באה לידי ביטוי בעונשו של השוגג, שחייב כרת מביאים חטאת, ואילו חייב מיתה בידי שמים — פטורים מקרבן. **כל חלב לה' מאי עביד ליה** לא שאלו כן על הפסוק שהובא לעיל: "אשר לה'" — לרבות אימורים (ובכללם חלב) לאיסור טומאה, מפני שניתן להסביר ברייתא זו שהיא לשיטת החולקים על ר' שמעון וסבורים שאיסור חל על איסור באיסור כולל, שמתוך שחל איסור טומאה על כל האימורים ובכלל זה הבשר — חל גם על החלב (רש"י). ויש שהעירו שבתורת כהנים דרשים "כל חלב" לרבות הלב והיוצא. **ולדי קדשים בהוייתן יהו קדושים** "בהוייתן" משמעו — בלידתם, בשעה שהם הופכים להויה בפני עצמה (וראה ברש"י שהסביר מדוע דווקא כאן משתמשים חכמים בביטוי זה). ובמקום אחר (תמורה כה, א) נתבאר כי יש מחלוקת בענין זה, שיש הסבורים (והלכה

כמותם) שולדי קדשים כבר במעי אמהם הם קדושים. **דתרוייהו בהדדי אתו** שכשם שאיסור קדשים אינו חל על העובר עד שיוולד — כך גם איסור חלב (ראה חולין ע"ב). ושם נחלקו האם הלידה היא הקובעת לענין איסור חלב, ומסקנת ההלכה היא שעובר שכלו לו חודשיו חלבו אסור במעי אמו, שלא כאמור כאן). ואחד מן האופנים שאיסור חל על איסור לדעת ר' שמעון הוא כשהאיסורים באים בבת אחת (יבמות לג, ב). ושאלו בתוס': והלוא אין מועלים באימורי קדשים קלים אלא לאחר זריקת הדם (מעילה ז, ב). ולפי זה איסור החלב קודם לאיסור ההגאה מן ההקדש! והסבירו כי אף שדין מעילה אין בהם קודם לכן, איסור הגאה יש בהם.

אורח ההלכה
לרבות את האימוריין טמא שאכל אימורים חייב כרת. (רמב"ם ספר עבודה הלכות פסולי המוקדשין פ"ח ה"ח).
אימורי קדשים קלים קדשים קלים אין מועלים בהן עד שיוזק הדם, נזק הדם — מועלים באימוריהם עד שיצאו לבית הדשן. (רמב"ם שם הלכות מעילה פ"ב ה"א).
ולדי קדשים בהוייתן השוחט את החטאת ומצא בה בן ארבעה חי' — הרי זה נאכל כבשר החטאת, שולדי הקדשים במעי אמהם הם קדושים. (רמב"ם ספר קרבנות הלכות תמורה פ"ד ה"ג).

המביא אשם יצא וירעה בעדר – עס שאר לאנו כחולין גמורין. וחכמים אומרים כו' – מפרש טעמא בגמרא. ישפך – לאמה. לבית השריפה – לוף על גב דחולין שנשחטו בעזרה בקצורה בעלמא, האי בשריפה, דהו כזמא פסול. הנשר. שהרי גמר כל הכפרה, והוא ליה

מביא אשם תלוי ונדע לו שלא חטא, אם עד שלא נשחט – יצא וירעה בעדר, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה. רבי אליעזר אומר: יקר, שאם אינו בא על חטא זה – הרי הוא בא על חטא אחר. באם משנשחט נודע לו – ישפך הדם והבשר יצא לבית השריפה. נזרק הדם והבשר קיים – יאכל. רבי יוסי אומר: אפילו היה – יזרק הדם והבשר יאכל. אשם ודאי אינו כן, עד שלא נשחט – יצא וירעה בעדר, משנשחט – הרי זה יקר, נזרק הדם – הבשר יצא לבית השריפה. שור הנסקל אינו כן, עד שלא נסקל – יצא וירעה בעדר, משנסקל – מותר בהנאה. ערופה אינו כן, עד שלא נערפה – תצא ותרעה בעדר, משנערפה – תקבר במקומה, שעל ספק באה מתחלה, כיפרה והלכה לה.

ב גמרא במאי פליגי? רבי מאיר סבר: פיון דלא צריך ליה – לא מקדיש ליה, ורבנן סברי: מתוך שלבו נוקפו גומר ומקדיש. תנא: בין שנודע לו שחטא ובין נודע לו שלא חטא פליגי רבי מאיר ורבנן; בנודע לו שחטא – להודיעו כחו דרבי מאיר, דאף על גב דידע דחטא, פיון דבעידנא דאפרשיה [לא ידע – תצא ותרעה בעדר]; ובנודע לו שלא חטא – להודיעו כחו דרבנן, דאף על גב דלא חטא, פיון דבעידנא דאפרשיה לא ידע] – לבו נוקפו הנה, הלכך גמר ומקדיש. אמר רב ששת: מודה רבי מאיר לחכמים וטעם הדבר – שעל ספק באה מתחלה, כדי לכפר על הספק, וכשנערפה קודם שנודע הרוצה – הרי כבר כיפרה ספקה והלכה לה, שנעשתה מצוותה ותיקבר כדינה.

אשם תלוי כשר, שהרי על הספק נא מתחלה, וכפר הספק והלך. יזרק – דם, שכל העומד לזרק – כזרק דמי, והוא ליה נודע לו לאחר זריקת דם. אינו כן – כהוא לא פליגי רנן דאס נודע לו עד שלא נשחט – יא וירעה בעדר. דטעמייהו דרבנן כאשם תלוי – כיון לטו נוקפו גמר ומקדישו מספק. אגל אשם ודאי, דלמרו לו: אכלת קדש, ונדע שלא חטא, דהזומו העדים. אי נמי, כשזרק קדש אכל ונמלא חולין – איגלאי מילתא דהקדש טעות הוא, דכי אקדישה אדעתא דחטאת אקדישה. הרי זה יקר – בגמרא מפרש מאי שנא דהאי בשריפה והאי בקצורה. נזרק הדם הבשר יצא לבית השריפה – מפרש בגמרא: תנא. מי ששנה זו לא שנה זו. שור הנסקל אינו כן – כאשם תלוי, דהכא לא פליגי רנן, כי אס נודע ללא הרג – יא וירעה בעדר. עגלה ערופה אינו כן – כאשם תלוי לרבנן. דאס עד שלא נערפה נמלא ההורג – תלא ומרעה בעדר. כיפרה ספקה – בשעת עריפה, שהרי עדיין ספק היה והלכה לה. הלכך אסורה בהנאה, ומקבר כדון כל העגלות הערופות.

גמרא שלבו נוקפו – שמתירא מספק החטא שחטא, ומיית. אגל טטאת, כיון דהשתא איגלאי מילתא דבעידנא דאפרשיה לא היה צריך לתטאת לאיתוי, הילכך

תוספות

המביא אשם יפלו דמיו לנדבה – פירוש: יביא בדמיו עולה, והנסכים משל ציבור. דמותרות אשם לקצי המזבח, ולכך יביא עולה. **אם משנשחט הדם ישפך** – לרבי מאיר אתי שפיר, דחולין בעזרה נינהו. אלא אפילו לרבנן דאמרי דעבדי מיניה עולות נדבה – היינו דוקא לדמיו, אבל איחו גופיה מודו דזבח פסול הוא. אי נמי, כיון דבשעת שחיטה לא היה ראוי לעולה, שעדיין לא נודע לו – לכך לא יקריבהו עולה. אחר שחיטה.

ב גמרא שנינו במשנה כי המביא אשם תלוי וקודם שנשחט נודע לו שלא חטא – ר' מאיר אומר: יצא וירעה בעדר, שחולין גמורים הוא, וחכמים אומרים שדינו כדון קדשים שנפסלו. ומסבירים: במאי פליגי [במה באיזה עיקרון הם חולקים]? ר' מאיר סבר [סבור]: כיון דלא צריך ליה [שאינו צריך אותה] לא מקדיש ליה [אינו מקדיש אותה]. כלומר, מתחילה לא הקדיש אותו אלא מתוך שסבור היה שהוא צריך אותו, וכיון שנתברר שלא היה צריך לו, בטלה קדושתו לגמרי מעיקרה. ורבנן סברי [וחכמים סבורים]: מתוך שלבו נוקפו, ודואג שמא חטא, הריהו גומר בליבו ומקדיש בשלמות, ולכן הקדש הזה אינו בטל. תנא [שנה החכם]: בין שנודע לו שחטא ובין נודע לו שלא חטא פליגי [חלוקים בכך] ר' מאיר ורבנן [וחכמים]. האם האשם יוצא לחולין או לא. ומפרטים: מה שנחלקו בנודע לו שחטא – להודיעו כחו של ר' מאיר עד כמה הוא מיקל, דאף על גב דידע דאשם על פי הדמיון עכשיו שחטא, כיון דבעידנא דאפרשיה [שבזמן שהפרישו] לא ידע] – בא להודיעו כחו דרבנן [של חכמים]. דאף על גב [שאף על פי] שלא חטא, כיון דבעידנא דאפרשיה [שבזמן שהפרישו] לא ידע] – לבו נוקפו הוה [היה]. הלכך [על כן] גומר ומקדיש. אמר רב ששת: מודה ר' מאיר לחכמים

עיונים
אם עד שלא נשחט יצא וירעה בעדר דברי ר' מאיר מפני שלא הוקדש על דעת כן, כמבואר להלן, ולכן דין חולין יש לו. אבל כל זמן שלא נודע לו הריהו קרבן גמור, ואם שחטו במזיד חוץ למקדש – חייב כרת (ברייטא לעיל יח,א). ולפי התוס' (שם) חכמים הסבורים באותה ברייתא שאין חייבים עליו משום שחיטת חוץ, מקילים יותר מר' מאיר, ואין זו דעת חכמים של משנתנו. אבל לפי שיטת רבינו גרשום (ראה להלן), סבורים חכמים של משנתנו כי כל עוד לא נשחט אשם תלוי הריהו ספק, ומשום כך אין חייבים עליו משום שחיטת חוץ. **וחכמים אומרים ירעה עד שיסתאב וכו'** שלדעתם עומד ההקדש בעינו. וכיון שהוקדש לשם אשם תלוי, ושוב אינו זקוק לו – דינו כדון אשם שנתכפרו בעליו, שהלכה מקובלת היא שירעה עד שיפלו בו מום, ודמיו יפלו לקופת נדבה של קרבנות הציבור (ראה בפרטי ענין זה במסכת תמורה ב,ב). ורבינו גרשום הסביר כי קרבן זה מתחילתו ספק הוא, לא חולין ולא קודש, ולכן לא ניתן להקריבו. ולתוס' שיטה אחרת בענין זה, שגם לדברי חכמים, משעה שנודע לו שלא חטא – אין האשם התלוי קדוש בקדושת הגוף של קרבן, אלא רק בקדושת דמים (ראה בערוך לר). **אם משנשחט נודע לו ישפך הדם והבשר יצא לבית השריפה** הוא בית הדרשן שבעזרה, שבו היו שורפים את הבשר של קדשי הקדשים שנפסלו (ראה זבחים קד,ב). דין זה פשוט לדעת חכמים, שקרבן האשם התלוי נתקדש ועכשיו הוא שנפסל. אבל לשיטת ר' מאיר, שדינו עתה כבהמת חולין, דנה הגמרא מדוע יישפך בשרו, שהרי חולין שנשחטו בעזרה דינם בקבורה. **אשם ודאי אינו כן** כלומר, אפילו לדעת חכמים הסבורים שאשם תלוי אינו יוצא לחולין, באשם ודאי, אם נתברר לו שלא חטא – הרי זו בהמת חולין. וטעם הדבר, שבאשם תלוי, מתוך שלבו נוקפו שמא חטא הריהו גומר בלבו ומקדישו בכל אופן. אבל המקדיש קרבן לכפרת חטאו אינו מקדישו אלא מתוך ידיעה ודאית שחטא, ומשהוברר שלא חטא מתגלה למפרע שהקדשו היה טעות, ולכן יצא וירעה בעדר. **שור הנסקל אינו כן** רש"י פירש שאין דינו כדון אשם תלוי (לדעת חכמים) שאם נודע קודם שחיטה ירעה עד שיסתאב ויפלו דמיו לנדבה, אלא שור הנסקל יצא וירעה בעדר. וכך פירש גם לגבי עגלה ערופה. אבל הרמב"ם פירש ששור הנסקל אינו כאשם ודאי שאם נודע לו משנשחט ייקבר, כדון איסור הנאה, אלא הוא מותר בהנאה (ומכל מקום באבילה הוא אסור, שהרי נבילה הוא, שלא נשחט כראוי). וכך לגבי עגלה ערופה – אין דינה כדון שור הנסקל, אלא אם משנערפה נודע – תיקבר. **כיון דלא צריך ליה לא מקדיש ליה** הרמב"ם בפיה"מ מסביר כי לדעת ר' מאיר מתחילתו

מסורת הש"ס
 א. מנחות קב,א. תוספתא כריתות פ"ד יא (חלק). תוי"כ ויקרא ה, יט.
 ב. מנחות קב,ב. ירושלמי סוטה פ"ג ה"ו. תוי"כ שם.
 ג. משנה סוטה מז,א. חולין פב,א. כריתות כה,א. ילק"ש תורה תתקכ.

גרסות

ישפך הדם במשניות ובדפ"י: **הדם ישפך.**
נזרק הדם והבשר קיים יאכל במשניות: **נזרק הדם הבשר יאכל** וכן בש"י.
עד שלא נשחט... עד שלא נסקל... במשניות: אם עד שלא נשחט... אם עד שלא נסקל... אם עד שלא נערפה.
משנשחט... משנערפה יש בכת"י: **אם משנשחט... אם משנערפה.**
שעל ספק באה מתחלה במשניות: **שעל ספק באה מתחלה.**
גומר ומקדיש בכת"י ומדוע: **גומר ומקדישו** וכן להלן.
כיון דבעידנא דאפרשיה לא ידע תצא ותרעה בעדר בכת"י ובש"י: **כיון דבעידנא דאפרשיה לא הוה צריך ליה חילוך לא הוה מקדיש ליה.** [לא ידע – לא ידע] קטע זה נשמט בדפוס ונציה והושלם בדפוסים החדשים עפ"י ברכת הו"ב (בשניונים מכתה"י, כמובא לעיל ולהלן).
דאף על גב דלא חטא בכת"י: **דאף על גב דידע דלא חטא.**

לשון

לבו נוקפו "נוקף" כאן כמבאר (ראה ישעיה יז, ו) פירושו: מכה, שובר. וענינו: לבו מכה אותו, שהוא מצטער ודואג.

שפה
 למד את עמי